

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра кримінального процесу, криміналістики та експертології
факультету №6**

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

**навчальної дисципліни «Досудове слідство та судовий розгляд
кримінальних проваджень»**

**вибіркових компонент
освітньої програми першого рівня вищої освіти**

**08 Право
081 Право**

ВКВС 0.6

за темою: Виконання судових рішень.

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 7 від 30.08.2023 р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол № 7 від 25.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол № 7 від 29.08.2023 р.

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ (протокол № 7 від 21.08.2023 р.).

Розробники:

1. Кочура О.О. – доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології факультету № 6 ХНУВС, к.ю.н., доцент.

Рецензенти:

1. Шаренко С.Л. – голова Київського районного суду м. Харкова, доктор юридичних наук, доцент;
2. Романюк В.В. – завідувач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент.

Лекція 8. Виконання судових рішень.

План лекції:

- 1.Набрання судовим рішенням законної сили.
- 2.Порядок виконання судових рішень у кримінальному провадженні.
- 3.Питання, які вирішуються судом під час та після виконання вироків.
- 4.Порядок вирішення судом питань, пов'язаних з виконанням вироку.

Рекомендована література:

Основна

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
3. Кримінальний процес: підручник / О.В. Капліна, О.Г. Шило, В.М. Трофименко та ін.; за заг. ред. О.В. Капліної, О.Г. Шило; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2019. 584 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/430/3_Kriminalnij%20process_Pidruchnik_vnutri.pdf.
4. Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси: постатейний показник правових позицій Верховного Суду - Великої Палати та Касаційного кримінального суду (практика 2018 року) / О.М. Ткачук. Харків: Право, 2019. 250 с.

Додаткова література

1. Кримінальний процес України у 2-х част.: ч. 1: Досудове провадження: підручник: [Бойко О. П., Гаркуша А. Г., Захарко А. В., Литвинов В. В., Рогальська В. В., Сербін М. М., Солдатенко О. А., Федченко В. М., Черняк Н. П.] ;Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; 2017. 327 с.
URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2087/1/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80_%D0%A21_%202.pdf
2. Беднарська В.М. Судове провадження в кримінальному процесі: навч. посіб. / В.М. Беднарська; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ Е.О. Дідоренка. - Северодонецьк: ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2019. - 168 с.
- 3.
4. Кримінальний процес України: загальна частина: підручник О. О. Волобуєва, Л. М. Лобойко, Т. О. Лоскутов та ін. К: ВД «Дакор» 2015. 172с.
5. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.

6. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

Рішення Європейського суду з прав людини:

1. Рішення Європейського суду з прав людини «Бургас проти України» від 18.12.2018 р. URL: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-suti-za-alfavitom>.

2. Рішення Європейського суду з прав людини «Дудка проти України» від 04.11.2018 р. URL: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-suti-za-alfavitom>.

3. Рішення Європейського суду з прав людини «Карельський та інші проти

України» від 06.12.2018 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d43

4. Рішення Європейського суду з прав людини «Кін проти України» від 18.12.2018 р. URL: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-suti-za-alfavitom>.

5. Рішення Європейського суду з прав людини «Криволапов проти України»

від 02.10.2018 р. URL: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-suti-za-alfavitom>.

6. Рішення Європейського суду з прав людини «Маріянчук та інші проти України» 17.01.2019 р.

URL: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-suti-za-alfavitom>.

7. Огляд рішень Європейського суду з прав людини проти України за липень 2020 року URL: https://su.arbitr.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/sud5021/Oglyad_za_lypen%60_1.pdf.

8. Огляд рішень Європейського суду з прав людини проти України за грудень 2020 року URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/ESPL_12_2020.pdf.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. <http://www.gp.gov.ua> – офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора.

2. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.

3. <https://mvs.gov.ua/uk> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.

4. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.

5. <https://www.rada.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

6. <http://www.reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.

7. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> – офіційний веб-сайт Верховного Суду України.

Текст лекції

1.Набрання судовим рішенням законної сили.

Стадія виконання судових рішень є важливою стадією кримінального процесу. В стадії виконання судових рішень проводяться лише ті процесуальні дії і рішення суду і інших учасників кримінального провадження, які пов'язані із виконанням вироку чи ухвали, які набрали законної сили. Уся інша діяльність по фактичному виконанню вироку чи ухвали суду, що здійснюється органами держави, регламентується нормами кримінально-виконавчого та адміністративного права.

Задачами цієї стадії кримінального процесу є звернення вироку(ухвали) до виконання; вирішення передбачених законом питань, які виникають в процесі фактичного виконання вироку (ухвали) і після його виконання; здійснення контролю за виконанням судового рішення.

Стадія виконання судових рішень є заключною стадією кримінального процесу. Її значення полягає в тому, що вона утворює необхідні передумови безпосередньої реалізації прийнятих у вироку(ухвалі) суду рішень, сприяє формуванню у громадян впевненості у невідворотності покарання за вчинене кримінальне правопорушення.

Норми, які регулюють процесуальний порядок виконання судових рішень, передбачені у **розділі VIII КПК України** (ст.ст. 532–540 КПК України)

Вирок або ухвала суду першої інстанції, ухвала слідчого судді **набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги**, який встановлений КПК України, якщо таку скаргу не було подано.

Якщо строк апеляційного оскарження буде поновлено, то вважається, що вирок чи ухвала суду, ухвала слідчого судді не набрала законної сили.

Судові рішення суду апеляційної, касаційної інстанції набирають

законної сили з моменту проголошення.

У разі подання апеляційної скарги судове рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після прийняття рішення судом апеляційної інстанції. Ухвали суду, слідчого судді, які не можуть бути оскаржені, набирають законної сили з моменту оголошення.

Вирок або ухвала суду, які набрали законної сили, обов'язкові для осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, а також для усіх фізичних та юридичних осіб, органів державної влади та місцевого самоврядування, їх службових осіб, і підлягають виконанню на всій території України.

2. Порядок виконання судових рішень у кримінальному провадженні.

Відповідно до ст. 534 КПК України у разі необхідності способ, строки і порядок виконання можуть бути визначені у самому судовому рішенні.

Судове рішення, яке набрало законної сили або яке належить виконати негайно, є підставою для його виконання.

Виправдувальний вирок або судове рішення, що звільняє обвинуваченого з-під варти, виконуються в цій частині негайно після їх проголошення в залі судового засідання.

У разі поновлення судом апеляційної інстанції строку апеляційного оскарження одночасно вирішується питання про зупинення виконання вироку або ухвали.

Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в кримінальному провадженні, вирішує суддя суду першої інстанції одноособово, якщо інше не передбачено КПК України.

Судове рішення, що набрало законної сили звертається до виконання не пізніше як через **три дні** з дня набрання ним законної сили або повернення матеріалів кримінального провадження до суду першої інстанції із суду апеляційної, касаційної інстанції.

Суд разом зі своїм розпорядженням про виконання судового рішення

надсилає його копію відповідному органу чи установі, на які покладено обов'язок виконати судові рішення.

Підставою для виконання суб'єктом державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань судового рішення, що набрало законної сили, є його примірник в електронній формі, надісланий суб'єкту державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань у порядку інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром судових рішень та Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, затверджену Міністерством юстиції України спільно з Державною судовою адміністрацією України.

У разі якщо судові рішення або його частина підлягає виконанню органами державного казначейства, таке виконання здійснюється за процедурою безспірного списання.

У разі якщо судові рішення або його частина підлягає виконанню органами державної виконавчої служби, приватним виконавцем, суд видає виконавчий лист, який звертається до виконання в порядку, передбаченому законом про виконавче провадження.

Органи, що виконують судові рішення, повідомляють суд, який постановив судові рішення, про його виконання.

До набрання обвинувальним вироком законної сили обвинувачений, до якого застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, не може бути переведений у місце позбавлення волі в іншу місцевість.

Виконання вироку про засудження особи до виправних робіт, арешту, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі може бути відстрочено.

Випадки відстрочки виконання вироку:

- 1) при **тяжкій хворобі** засудженого, яка перешкоджає відбуванню покарання, – до його видужання;
- 2) при вагітності засудженої або за наявності у неї малолітніх дітей на

час вагітності або до досягнення дитиною **трьох років**, якщо особу засуджено за злочин, що не є особливо тяжким;

3) якщо негайне відбування покарання може потягти за собою винятково тяжкі наслідки для засудженого або його сім'ї через особливі обставини (пожежа, стихійне лихо, тяжка хвороба або смерть єдиного працездатного члена сім'ї тощо) – на строк, встановлений судом, але **не більше одного року** з дня набрання вироком законної сили.

Відстрочка виконання вироку не допускається щодо осіб, засуджених за тяжкі (за деякими винятками, зокрема: вагітністю засудженої або наявності у неї малолітньої дитини) та особливо тяжкі злочини незалежно від строку покарання.

3. Питання, які вирішуються судом під час та після виконання вироків.

Під час виконання вироку (ухвали) можуть виникнути питання, які не були (і не могли бути) визначені і вирішені у вирок(ухвалі) суду, а саме:

- 1) про відстрочку виконання вироку;
- 2) про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання;
- 3) про заміну не відбутої частини покарання більш м'яким;
- 4) про звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років;
- 5) про направлення для відбування покарання жінок, звільнених від відбування покарання внаслідок їх вагітності або наявності дітей віком до трьох років;
- 6) про звільнення від покарання за хворобою;
- 7) про застосування до засуджених примусового лікування та його припинення;
- 8) про направлення звільненого від покарання з випробуванням для відбування покарання, призначеного вироком;
- 9) про звільнення від призначеного покарання з випробуванням після закінчення іспитового строку;

10) про заміну покарання відповідно до ч. 5 ст. 53, ч. 3 ст. 57, ч. 1 ст. 58, ч. 1 ст. 62 КК України;

11) про застосування покарання при на явності декількох вироків;

12) про тимчасове залишення засудженого у слідчому ізоляторі або переведення засудженого з арештного дому, виправного центру, дисциплінарного батальйону або колонії до слідчого ізолятора для проведення відповідних процесуальних дій під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених іншою особою або цією ж особою, за який вона не була засуджена, чи у зв'язку з розглядом справи в суді;

13) про звільнення від покарання і по м'якшення покарання у випадках, передбачених ч. 2 і 3 ст. 74 КК України;

13¹) про оскарження інших рішень, дій чи бездіяльності адміністрації установи виконання покарань;

13²) про застосування заходу стягнення до осіб, позбавлених волі, у виді переведення засудженого до приміщення камерного типу (одиначної камери);

13³) про зміну обов'язків, покладених на засудженого, звільненого від відбування покарання з випробуванням;

14) інші питання про всякого роду сумніви і протиріччя, що виникають при виконанні вироку.

4. Порядок вирішення судом питань, пов'язаних з виконанням вироку.

Відповідно до ст. 539 КПК України питання, які виникають під час та після виконання вироку вирішуються судом за клопотанням чи поданням прокурора, засудженого, його захисника, законного представника, органу або установи виконання покарань, а також інших осіб, установ або органів у випадках, встановлених чинним кримінальним процесуальним законодавством.

Потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач та інші особи

мають право звертатися до суду з клопотаннями про вирішення питань, які безпосередньо стосуються їх прав, обов'язків чи законних інтересів.

Клопотання подаються:

1) до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого засуджений відбуває покарання, – у разі необхідності вирішення питань, передбачених [п.п. 2-4, 6, 7](#) (крім клопотання про припинення примусового лікування, яке подається до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться установа або заклад, в якому засуджений перебуває на лікуванні), [13¹](#), [14 ч. 1 статті 537](#) КПК України;

2) до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого виконується вирок, – у разі необхідності вирішення питань, передбачених [пунктами 10](#) (у частині клопотань про заміну покарання відповідно до [ч. 3](#) ст. 57, [ч. 1](#) ст. 58, [ч. 1](#) ст. 62 Кримінального кодексу України), [11, 13, 13²](#) ч. 1 ст. 537 КПК України;

3) до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого проживає засуджений, – у разі необхідності вирішення питань, передбачених [пунктами 5, 8, 9, 13³](#) ч. 1 ст. 537 КПК України;

4) до суду, який ухвалив вирок, – у разі необхідності вирішення питань, передбачених [пп. 1, 10](#) (в частині клопотання про заміну покарання відповідно до [ч. 5](#) ст. 53 Кримінального кодексу України), [12](#) (у разі якщо вирішення питання необхідне в зв'язку із здійсненням судового розгляду, воно вирішується судом, який його здійснює), [14 ч. 1 статті 537, ст. 538](#) КПК України.

Клопотання (подання) про вирішення питання, пов'язаного із виконанням вироку, розглядається протягом **десяти днів** з дня його надходження до суду суддею одноособово згідно з правилами судового розгляду.

Клопотання (подання) про застосування заходів стягнення до осіб, позбавлених волі, у виді переведення засудженого до приміщення камерного типу (одиначної камери) та про примусове годування засудженого

розглядаються протягом 24 годин з моменту надходження відповідного клопотання (подання) до суду суддею одноособово.

У судові засідання викликаються засуджений, його захисник, законний представник, прокурор. Про час та місце розгляду клопотання повідомляються орган або установа виконання покарань, що відає виконанням покарання або здійснює контроль за поведінкою засудженого; лікарська комісія, що дала висновок стосовно питань застосування до засудженого примусового лікування або його припинення, у випадку розгляду відповідних питань; спостережна комісія, служба у справах дітей, якщо розглядається погоджене з ними клопотання; цивільний позивач і цивільний відповідач, якщо питання стосується виконання вироку в частині цивільного позову, інші особи у разі необхідності.

Неприбуття в судові засідання осіб, які були належним чином повідомлені про місце та час розгляду клопотання, не перешкоджає проведенню судового розгляду, крім випадків, коли їх участь визнана судом обов'язковою або особа повідомила про поважні причини неприбуття.

За наслідками розгляду клопотання суд постановляє ухвалу, яка може бути оскаржена в апеляційному порядку. **Оскарження прокурором ухвали суду щодо умовно-дострокового звільнення від відбування покарання або заміни невідбутої частини покарання більш м'яким зупиняє її виконання.**

У разі набрання законної сили ухвалою суду про відмову в задоволенні клопотання щодо умовно-дострокового звільнення засудженого від покарання або заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням розгляд повторного клопотання з цього ж питання щодо осіб, засуджених за тяжкі та особливо тяжкі злочини до позбавлення волі на строк не нижче п'яти років, може мати місце не раніше як через рік з дня винесення ухвали суду про відмову, а щодо засуджених за інші злочини та неповнолітніх засуджених — не раніше як через **шість місяців**.

У разі набрання законної сили ухвалою суду про відмову в задоволенні клопотання щодо зняття судимості розгляд повторного клопотання з цього ж

питання може мати місце **не раніше як через рік** з дня винесення ухвали суду про відмову.

У разі задоволення клопотання про звільнення від подальшого відбування покарання засудженим, який захворів на психічну хворобу під час відбування покарання, суддя вправі **застосувати примусові заходи медичного характеру** відповідно до ст. 92-95 КК України.

Розгляд справ щодо питань, визначених у пункті [13¹](#) ч. 1 ст. 537 КПК України, здійснюється в порядку адміністративного судочинства.

Час перебування засудженого в лікувальній установі під час відбування покарання у виді позбавлення волі зараховується у строк позбавлення волі.